
הרבי
והבד"ץ
של העדה החרדית

מערכת קשרים מרתקת שררה במשך השנים בין הרבי מה"מ לבין הנהלת 'העדה החרדית' בירושלים בראשה עמד 'בית דין צדק' שניווט את דרכה << לצד ידידות והערכה עמוקה, היו גם הבדלים אידיאולוגיים חריפים, ועם זאת - הידידות והכבוד נשמרו כל השנים בצורה לא רגילה > "בית משיח" סוקר לראשונה את מערכת היחסים המיוחדת בין נשיא הדור ונביאו לבין הגוף המרכזי שניווט במידה רבה את דרכה של היהדות החרדית האשכנזית בארץ ישראל במאה השנים האחרונות

מאת שניאור זלמן ברגר

ידידות שהחלה לפני כמאה שנה

הכול מכירים את סמל הכשרות המפורסם של 'בד"ץ העדה החרדית ירושלים', אולם לא רבים יודעים כי גוף הכשרות הוא רק ענף אחד מני רבים, המהווה את עמוד השדרה של הגוף שנקרא 'העדה החרדית לכל מקהלות האשכנזים, עיה"ק ירושלים ת"ו".

'העדה החרדית' היא למעשה ארגון הכולל מספר קהילות חרדיות בארץ ישראל, המתאפיינות בעיקר בהתנגדותן החריפה לציונות ולשיתוף פעולה עם מדינת ישראל, ממשלתה ומוסדותיה. מבחינה רעיונית, אנשי 'העדה החרדית' מחשיבים עצמם כממשיכי דרכם של בני היישוב הישן בקיום אורח חיים מתבדל וסגור מכלל העולם.

כיום העדה החרדית מתרכזת בעיקר בשכונת 'מאה שערים' הוותיקה, ומהווה מיעוט קטן מתוך כלל הציבור החרדי. אולם בעבר, היא הייתה הדומיננטית והמרכזית בכל הקשור ליישוב היהודי החרדי בארץ ישראל, וקולה היה קול מכריע ברבות מן המערכות שהתקיימו בשנים שלפני קום המדינה, וגם לאחר מכן. במידה מסוימת, ראשיה ומנהיגיה - החל מרבה של ירושלים הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד - היו הקול של היהדות החרדית האשכנזית כולה.

גם כיום, כאשר חוגי 'העדה החרדית' מהווים מיעוט מתוך כלל האוכלוסיה החרדית בארץ ישראל, עדיין משקלה ועמדותיה של ה'עדה החרדית' נשמעים בעניין רב בקרב קברניטי הקהילות החרדיות השונות. בתחומים רבים הם אף מובילי דעת קהל, כמו למשל בחיטוטי קברים, חילולי שבת בפרהסיה בירושלים, קדושת המחנה, ועוד.

כדי לעמוד מקרוב על הקשר בין הרבי מה"מ לבין ראשי ה'העדה החרדית' - פנה כותב שורות לשני אישים - אשר מכירים היטב את מערך הקשרים שנטווה בעדינות ובאהבה במשך השנים.

הראשון הוא הגה"ח הרב טוביה בלוי, רב קהילת חב"ד נוה יעקב וממנהלי 'בית חנה' בירושלים. הרב בלוי אשר הוא חסיד חב"ד, נולד וגדל בתוככי הערוגה של 'העדה החרדית' הקנאית. סבו, הרב משה בלוי, היה בכיר בעדה החרדית ויו"ר 'אגודת ישראל' ירושלים עוד בתקופה בה 'אגודת ישראל' ו'העדה החרדית' פעלו בשילוב כוחות.

השני אליו פנינו, הוא ההיסטוריון הוא הרב שמואל פפנהיים - שכיהן כעורך שופרה של העדה החרדית 'ביטאון העדה'. אביו, דודיו וזקנו הרב שלמה פפנהיים, היו מבכירי האישים בהנהלת העדה החרדית ומוסדותיה, ומחשובי חסידי תולדות אהרן. שוחחנו עם שני האישים האמורים בנפרד, אך המסרים שלהם תואמים להפליא - כי אכן הידידות שהחלה לפני כמאה שנה ועד עצם היום הזה, היא ידידות מופלאה, והיא מחפה על כל המפריד באידיאולוגיות השונות בין שתי התנועות.

פער אידיאולוגי

משרדי 'הנהלת העדה החרדית' הממוקמים ב'בניין זופניק' המיתולוגי, לא זרים לי. פעמים רבות הגעתי לשם כדי להעמיק במחקר מקיף שערכתי אודות הגאון החסיד הרב חיים נאה, שכיהן כספרא-דדינא בבית הדין של העדה החרדית והיה חלק מניהול מערכת הכשרות. בזכות עבודתי זו נפתח בפניי הארכיון העתיק של בית הדין של העדה החרדית. במסגרת זו גלשו השיחות, מדרך הטבע, גם למערכת היחסים בין ליובאוויטש והעדה החרדית, אז והיום.

'העדה החרדית' הוקמה לפני כמאה שנה (אז עוד נקראה "וועד העיר האשכנזי"), ואיחדה את רוב החוגים החרדים בירושלים. למעשה, באותן שנים, רוב האוכלוסיה החרדית בארץ ישראל התגוררה בירושלים. העדה החרדית הקימה בית דין של הנהגה, מוסדות חינוך, ארגוני צדקה וחסד, בתי כנסת, כוללים ושאר מוסדות הנצרכים לכל קהילה.

בראש העדה החרדית עומד "בית דין צדק" (הבד"ץ) המקבל שורה של הכרעות בנושאים ציבוריים. בראש הבד"צ עומד 'הראב"ד' - ראש אבות בתי הדין, ומעליו 'הגאב"ד' - גאון אבות בתי הדין, הוא אשר עומד בראש הפירמידה ההלכתית-רבנית של העדה החרדית.

'העדה החרדית' מאחדת בתוכה זרמים שונים ביהדות החרדית - קבוצות חסידים כמו גם בני ירושלים לא-חסידים שהכפיפו עצמם לסמכות הרוחנית העליונה של ההנהגה. מהחצרות החסידיות המהוות את עמוד השידרה של 'העדה החרדית' נמנות החסידיות סאטמר, תולדות אהרן, תולדות אברהם יצחק, ועוד.

אחד מהפערים האידיאולוגיים בין ליובאוויטש לבין העדה החרדית - הוא היחס למוסדות המדינה. בעוד ההתנגדות לציונות כאידיאולוגיה הינה משותפת, אך היחס למצב הקיים - הינו שונה.

הרבי הנחה כי יש להשפיע ככל האפשר נוכח המצב הקיים. כך למשל לגבי הצבעה בבחירות, בעוד אנשי ה'עדה החרדית' שוללים זאת מכל וכל, הרי שהרבי הורה להצביע ובכך להשפיע על הציבון הרוחני במדינה במידת האפשר. עמדה זו של הרבי, גררה כרוזים חריפים נגד ההשתתפות הבחירות. גם היחס לאנשים הנושאים במשרות ציבוריות, שרים חכ"ים ועוד, הוא לבבי ומקרב.

בעוד אנשי העדה החרדית מסתגרים בעולמם בתוככי שכונת 'מאה שערים' (ולאחרונה גם בשכונות מאופיינות בבית שמש), הרי שליובאוויטש דגלה בפתיחות לכל יהודי, ובהגעה לכל מקום כדי לקרב עוד יהודי לאביו שבשמים.

נוכח הניגודים הקוטביים, הייתה צריכה להיות לכאורה תהום עמוקה בין ליובאוויטש לבין 'העדה החרדית' - אולם למעשה פני הדברים שונים לחלוטין. 'העדה החרדית' תמיד כיבדה את נשיאי חב"ד, הרבי מה"מ ואת אדמו"ר הריי"צ שאף התקבל בכבוד מלכים בירושלים על ידי ראשי 'העדה' בעת ביקורו בארה"ק בקיץ תרפ"ט.

הקשר העמוק התבסס לא מעט גם

תנו כבוד לתורה

כקודת האדמו"ר מרובאויטש שליט"א

העדה החרדית, ועד העיר לקהלת האשכנזים.

העדה החרדית קוראת לקבל את פני אדמו"ר הריי"צ בעת הגיעו לירושלים

ועד העיר לקהלת האשכנזים בירושלים
Council (Waad Ha'ir) of the Ashkenazic Jewish Community Jerusalem

העדה החרדית ("ועד העיר לקהילת האשכנזים") מברכת את אדמו"ר הריי"צ לרגל חתונת בתו הרבנית שיינא הי"ד

בזכות חשובי רבני חב"ד בירושלים, בהם הרב שלמה יהודה לייב אליעזרוב, והרב חיים נאה, שהיו שותפים מלאים לפעילות 'העדה החרדית', ואף נשאו בה בתפקידים שונים.

אמנם הדרכים נפרדו במידת מה בשנים הבאות, כאשר שאלת הקמת המדינה עלתה על הפרק, ונוצרו שאלות לגבי היחס שצריך להעניק לה. רבים מהיהדות החרדית, ובהם אדמו"ר הריי"צ, לא שיתפו כל פעולה עם 'הועד הלאומי' הציוני, אך כאשר הוקמה המדינה, וממשלת ישראל החלה בניהול בשטח של כלל החיים היהודיים - או אז רבים מחוגי היהדות החרדית, ובהם גם חב"ד, הכירו בדיעבד (דה-פקטו) במדינה, והחלו לשתף פעולה במידה מסויימת.

הרבי עודד שמירה על קשר עם משרדי ממשלה, קבלת תקציבים ואירוח כבוד לאישי שלטון שונים, עם זאת, חב"ד הקפידה להתרחק מכל סממנים ציוניים כמו "יום העצמאות", הנפת דגל ישראל או שירת ההימנון.

לעומת זאת, 'העדה החרדית' לא הכירה כלל בממשלת ישראל או במשרדי הממשלה. הם מסרבים עד היום הזה לקבל תקציבים, כשהם דואגים לכך באופן עצמאי. בדרך כלל גם משתדלים להימנע מפגישות עם אישים המהווים סמלי השלטון, ורק לעיתים נדירות נפגשים עם מפקדי משטרה בכירים כדי לתאם הפגנות ברישיון...

מעניינת היא האגרת הרשמית ששיגר הרבי מה"מ אל רבני בד"צ העדה החרדית בשלהי חודש אדר תשי"ח, אל "רבני בית דין צדק על ידי העדה החרדית בירושלים עיר הקודש", הרבי מעורר אותם לגבי שורה של נושאים שהיו על סדר יומה של הציבוריות היהודית בארץ הקודש, כמו למשל "ענין דבריכת השחיה המעורבת ר"ל וכו'", וכן בנושא "בהוודעי על דבר אחדים המשתייכים לעדת החרדים בנוסעים באניות ישראליות הנוסעות גם בשבת קודש"...

את מכתבו זה חותם הרבי באיחולים "בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל ... גאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו". לא ידוע לנו על מכתבים נוספים ששיגר הרבי אל הבד"צ העדה החרדית כגוף רשמי.

למרות חילוקי השיטות, יש כאן ידידות אמת

לאחר כל זאת, נותרנו עם שאלת הפתיחה - כיצד השתלבו ניגודי העמדות והדעות יחד עם יחס כה חם ומכבד בין הרבי לבין ראשי העדה החרדית, ולהיפך?

הרב טוביה בלוי שליט"א, לו בקיאות מיוחדת הן באידיאולוגיה החב"דית והן בהיסטוריה ובאידיאולוגיה של העדה החרדית, מכיר היטב את מנהלי העדה החרדית, רבניה ודייניה, מהם ידידיו וקרוביו בדרגות קירבה שונות.

הרב בלוי פותח ומספר על אישים בכירים בעדה החרדית שזכו להיות אצל הרבי ב'יחידות', שם נרקמו שיחות לבביות: "הגאון הרב דוד יונגרייז ז"ל, מחשובי הדיינים ולימים ראב"ד העדה החרדית, היה ביחידות אצל הרבי. כך גם הגאון הרב ישראל משה דושינסקי ז"ל גאב"ד העדה החרדית שהה ב'יחידות' אצל הרבי. אישים בכירים נוספים, כמו אחי הרב יעקב בלוי ע"ה שהיה דיין ורב האחראי על מערכת הכשרות - גם הוא היה ב'יחידות' אצל הרבי. ניתן להוסיף ולמנות עוד ועוד רבנים ועסקנים שהיו בקשר עם הרבי באמצעות מכתבים וביקורים".

ומה באשר לפערי האידיאולוגיה וההשקפה?

"אכן, אמת הדבר שיש הבדלים אידיאולוגיים גדולים בין ליובאוויטש והעדה החרדית. ההבדל הבולט הוא כמובן הבחירות. ההשתתפות בבחירות היא פועל-יוצא מהכרה בדיעבד בממשלת ובמדינת ישראל, וכפי שהרבי אמר לרב אוריאל צימר - אשר הכרה זו היא 'דה פקטו' ולא 'דה יורה' (כלומר, לא לפי חוק, אלא בדיעבד לפי המצב הקיים). הרבי כיוון תמיד להסתכל על המצב בארץ הקודש כפי שהוא בפועל. אי אפשר להתכחש למה שכבר קיים, שממשלת ישראל היא השולטת בשטח, ולפי זה יש להתנהל. זו הסיבה שמקבלים תקציבים והמוסדות פועלים בתיאום עם משרדי הממשלה ועוד. גם ההצבעה בבחירות נעשית כדי להשפיע במידת האפשר - מה ש'העדה החרדית' שוללת באופן חריף.

"אולם חרף ההבדלים המהותיים הללו, באופן כללי כולנו חרדים לדבר ה'; החשיבה והמטרות זהות, וכל השנים התקיימו שיתופי פעולה מצויינים עם 'העדה החרדית', רבניה ומוסדותיה.

"ידוע כי האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל, מעמודי התווך המרכזיים ביותר של העדה החרדית בירושלים, למד תניא בתדירות, וכך גם בניו שליט"א, האדמו"ר מתולדות אהרן והאדמו"ר מתולדות אברהם יצחק. זכורני שביקרתי אצל האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל לאחר שהיה ב'יחידות', ושמעתי ממנו עד כמה התפעל מאוד מהרבי".

עד כמה חילוקי הדעות, או לחילופין שיתופי הפעולה, הם אמיתיים?

"למרות חילוקי השיטות, יש כאן ידידות אמת, למרות שהיו תקופות כאלו ואחרות. ישנה הערכה הדדית ושיתופי פעולה מצויינים ברבדים שונים".

גאב"ד העדה החרדית הנוכחי, הרב טוביה וויס שליט"א בביקורו אצל הרבי עוד בטרם היה ל'גאב"ד'

'העדה' וחב"ד חד הם!

הרב שמואל פפנהיים ומשפחתו הענפה, הם חלק בלתי נפרד מהעשיה של 'העדה החרדית'. זקנו הרב שלמה פפנהיים היה ממנהלי 'העדה החרדית'. הרב שמואל פפנהיים עצמו כיהן כעורך 'ביטאון העדה' - בטאונה הרשמי של 'העדה החרדית'. תקופה ארוכה אף ייצג את העדה החרדית בתקשורת.

בשנים האחרונות חדל מלייצג את 'העדה החרדית', אך הידע הנדיר שלו סייע ל"בית משיח" לשפוך אור על הקשר בין ליובאוויטש והעדה החרדית.

מה למעשה ההבדלים האידיאולוגיים בין ליובאוויטש לעדה החרדית?

הרב פפנהיים מפתיע בהצהרה: "למעשה העדה החרדית וחב"ד חד הם".

עד כדי כך?

"תראה, הגאון הרב חיים נאה ועוד כמה מחשובי חסידי חב"ד היו חלק מהקמת 'העדה החרדית'. גם ההשקפה העקרונית דומה מאוד. אדמו"ר הרש"ב והאדמו"ר הריי"צ התנגדו לציונות בכל התוקף. כאשר הוקמה 'העדה החרדית', היו חסידי חב"ד מתואמים עם העדה החרדית בכל רבדי ההשקפה".

ולגבי הרבי הנוכחי?

"צריך להבין את הניואנסים, וב'עדה החרדית' יודעים זאת. הרבי נזהר כל השנים מלהכיר במדינת ישראל ואף נזהר מלומר 'מדינת ישראל'. הרבי לא הכיר ביום העצמאות ובשאר הסמלים. עם זאת, כמובן שהיו גם הבדלים אידיאולוגיים ומעשיים".

איך הגיבה העדה החרדית כאשר הרבי הותקף על ידי גורמים שונים? האם היא לקחה צד?

גם כאן, הרב פפנהיים מפתיע: "כאשר היו אישים שהתקיפו את ליובאוויטש או את הרבי, אם מבני ברק או ממקומות אחרים, 'העדה החרדית' בדרך כלל היתה בצד של ליובאוויטש...

"אספר לך אנקדוטה מעניינת. כאשר הוקמה מפלגת 'דגל התורה' על ידי ראש ישיבת פונוביז', קודמי בתפקיד עורך ביטאון 'העדה' הרב מיילך בלוי, הכין גיליון מיוחד נגד דגל התורה ובו תכנים רבים בעד חב"ד. הנהגת העדה החרדית אישרה מלכתחילה הכנת גיליון ברוח זו. אולם בפועל, הגיליון שהוכן היה נראה חריף מידי, ולפיכך הוא נגנז.

"אם נניח דברים על השולחן כדי לחדד

הרבי ומערכת הכשרות של הבד"צ

"הרבי מליובאוויטש עודד מאוד את מערכת הכשרות של העדה החרדית", כך התבטא כ"ק האדמו"ר מטשאקווע שנפטר לפני שבועות אחדים, ומי שעמד עשרות שנים בראש מערכת הכשרות של העדה החרדית בירושלים.

הדברים נאמרו כאשר נפגש השליח ורבה של וויניצא במערב אוקראינה, הרב שאול הלוי הורביץ עם ראשי מערכת הכשרות של 'העדה החרדית'.

הרב הורביץ הוזמן ל'בניין זופניק' המיתלוגי של העדה החרדית בירושלים כדי לדון בעניינים שונים של קשרי ופעולות הכשרות של העדה החרדית, עבור יבואנים שונים מאוקראינה. יצויין כי לא מעט שלוחי המלך ברחבי העולם מסייעים למערכת הכשרות המהודרת, ובעצמם משמשים כמשגיחים במפעלים בעת הצורך.

עם תום הפגישה עם עם ראשי מערכת הכשרות, הוזמן הרב הורביץ לחדר מושב בית הדין של העדה החרדית, בראשות הגאון הרב יעקב בלוי והאדמו"ר מטשאקווע. הללו התעניינו רבות בדבר פעילות השלוחים בעולם כולו ובחבר העמים בפרט.

הרבנים שיבחו מאוד את פעילות השלוחים ואת הקשרים הרבים של מערכת הכשרות עם שלוחי חב"ד הפזורים בכל העולם.

בהמשך גילה האדמו"ר מטשאקווע על העידוד הרב שקיבל כמה פעמים מהרבי, בקשר למערכת הכשרות של העדה החרדית.

את ההבדלים - אמת ויציב כי לליובאוויטש ולסאטמר [שהיא אחד מעמודי התווך של 'העדה החרדית - שז"ב] היו קונפליקטים חריפים במשך מספר שנים. סאטמר בהיותה התומכת המרכזית של 'העדה החרדית', הדבר השליך גם לגבי יחסה של 'העדה החרדית' לליובאוויטש. כמו כן היו חיכוכים בקשר למבצע תפילין, היציאה ל'מבצעים' ברחובות הערים, ובנושאים נוספים. למרות הכל, אנשי 'העדה החרדית' המשיכו את הידידות המסורתית עם ליובאוויטש. אין זה סוד שבכירים ב'עדה' היו מגיעים לרבי ומשוחחים ב'יחידות' בדברי תורה ובנושאים שונים שהיו על הפרק בציבוריות הישראלית שדרשו טיפול ודיון.

"הגאון הרב דוד יונגרייז, ראב"ד העדה החרדית, נסע פעם לארצות הברית כדי לגייס כספים עבור בניני זופניק [המרכז של העדה החרדית]. המטרה היתה לאסוף כסף בעיקר מקרב אנשי סאטמר בויליאמסבורג. למרות זאת נכנס לרבי מליובאוויטש, והרבי כיבדו מאוד. בצעד חריג ביותר פתח הרב יונגרייז את סגור ליבו, ומה שלא עשה מעולם - דיבר עם הרבי בעניינים של קבלה בהם לא דיבר עם איש מעולם. לאחר מכן אף אמר 'מצאתי עם מי אני יכול לדבר בקבלה'.

"כמו הרב יונגרייז היו עוד מבכירי רבני ודייני העדה החרדית שבמשך השנים עמדו בקשר מצויין עם ליובאוויטש. יש גם את הרב יקותיאל פרקש שליט"א שבעבר כיהן כרב חשוב אצלנו ב'עדה החרדית', ועבר לליובאוויטש, והידידות איתו נמשכת כל העת.

גם כאן, הרב פפנהיים מפתיע: "כאשר היו אישים שהתקיפו את ליובאוויטש או את הרבי, אם מבני ברק או ממקומות אחרים, 'העדה החרדית' בדרך כלל היתה בצד של ליובאוויטש...

"אני רוצה להזכיר כי היו חסידי חב"ד שמילאו תפקידים חשובים בגופי 'העדה החרדית', החל מהרב חיים נאה בזמנו, ועד לשנים האחרונות כאשר הרב מאיר דוד ברגמן, מחשובי חסידי חב"ד בירושלים, הוא ממנהלי מערכת הכשרות העניפה של העדה החרדית, מה שמלמד על מידת אימון עמוקה שרחשו לו".

הרב פפנהיים, אתה חלק מאחת המשפחות החשובות יותר בחסידות 'תולדות אהרן'. ומספרים כי האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל למד תניא בקביעות. האם כך נהגו גם החסידים?

"בין האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל לרבי מליובאוויטש היתה ידידות אמת, ידידות קרובה. היא באה כתוצאה מכך שהיה ברור כי חסידים צריכים להיות יחד בכל מצב. האדמו"ר מתולדות אהרן הביט על החסידויות השונות כחטיבה אחת, משפחה אחת גם באידיאולוגיה וגם בשטח המעשי. לימוד התניא היה חלק משגרת הלימוד שלו, והוא גם תבע מהאברכים בחצר ללמוד תניא. הוא שם דגש במיוחד על לימוד בעל פה של פרקי החלק הראשון של התניא - ליקוטי אמרים.

"אם הזכרנו את ההבדלים - ברור כי 'תולדות אהרן' וליובאוויטש הן שתי חסידויות שונות. יש הבדלים עמוקים בסגנון התפילה, ובערכי החיים השונים, ועל כך גם דיברו האדמו"רים במפגשם. אבל מה זה קשור לידידות ואהבה ששררה ביניהם? בפירוש 'תולדות אהרן' וליובאוויטש זה סיפור של ידידות קרובה, ממושכת ואמיתית.

"אני נזכר כעת שכאשר הייתי בחור צעיר בישיבת 'תולדות אהרן', האדמו"ר לקח אותנו, קבוצת בחורים, אל ביתו של החסיד בעל מסירות הנפש ר' לייזר ננס, כדי לשמוע ממנו סיפורי מסירות נפש מרוסיה הקומוניסטית.

"בנוסף, היה קשר מצויין וקרוב לחסידי תולדות אהרן עם חשובי חסידי חב"ד בירושלים, כמו הרב אברהם הערש כהן שכיהן כראש ישיבה ב'תולדות אהרן', הרב לייבוש הרצל, הרב משה וובר ועוד רבים.

"גם ממשיך דרכו של האדמו"ר מתולדות אהרן, בנו שליט"א, התגורר בצעירותו בארצות הברית והיה מגיע להשתתף בהתוועדויות של הרבי. בתקופה לאחר שובו לארץ הקודש, היתה לו קביעות בלימוד חסידות עם המשפיע הנודע הרב משה וובר. עד היום הזה, מגיע האדמו"ר מ'תולדות אהרן', לבית כנסת חב"ד בשכונת 'מאה שערים' להתוועד בימי היארצייט של הרב וובר.

"לא אייפה את המציאות לומר שהכל תמיד הלך למישרין. ממש לא. אם מדברים על השנים האחרונות, הציק ל'עדה החרדית' הקמפיין למען ביבי, למשל, או הקמפיין אודות 'אף שעל' ושאר הפעולות בענייני שטחי ארץ ישראל. ברור שאצלנו הבינו היטב כי פעולות הרבי מליובאוויטש בעניין 'אף שעל' לא נעשו כשיתוף פעולה עם הממשלה או מתוך ערך של ציונות, אלא מתוך אחריות של פיקוח נפש לפי הלכות שבת סימן שכט. אז כן, היה פה ויכוח אידיאולוגי עמוק, אך יחד עם זאת - גם כאשר הנהלת 'העדה החרדית' לא אוהבת מעשים מסויימים, הידידות נמשכת, ולעיתים תוך הבנה של הצד השני; הבנה אבל לא הסכמה. אבל הידידות האמיתית נמשכת".

כשאני מדבר עם ר' שמואל פפנהיים, אי אפשר שלא להעלות את זכרו של סבו, הרב שלמה פפנהיים ע"ה שהיה ממנהלי העדה החרדית, מהדמויות הבכירות בה, וחלק

היה ב'יחידות' ועמד בקשר חם עם הרבי.
האדמו"ר מתולדות אהרן זצ"ל

האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א בביקור בכפר חב"ד. מימין לשמאל: הרב מרדכי אשכנזי ע"ה, האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, המשפיע הרב משה נפרסטק ע"ה

הרב שלמה פפנהיים ע"ה

הרב טוביה בלוי שליט"א מבקר אצל גאב"ד עדה החרדית הרב טוביה וויס שליט"א

בלתי נפרד מהנעשה בהנהלת ה'עדה', בבית הדין ובמוסדות העדה החרדית.

הרב שלמה פפנהיים היה בידידות קרובה עם חשובי רבני חב"ד בירושלים, ובביקוריו בארצות הברית, נכנס מספר פעמים ל'יחידות' לרבי כדי להתייעץ בנושאים ציבוריים שונים, ואף קיבל עצות וברכות. לפני למעלה מעשור ביקרתי בביתו, ובאותה הזדמנות דיבר גם על היחס שלו לרבי, בהדגישו עד כמה חשוב לציית לרבי:

"אני חסיד 'תולדות אהרון' ואנחנו הולכים בדרך של סאטמר, אבל אני יודע באופן אישי על מקרים רבים בהם הרבי עשה נפלאות ויותר מכך. אני מכיר מקרוב מקרים בהם שאלו את הרבי על שידוך או פרנסה, והרבי לא השיב, והחסיד עשה כפי ראות עיניו, ויצאו מכך רק קלקולים".

על אחת היחידויות לה זכה הסבא, מספר לנו הנכד:

"באחת היחידויות, סבא ישב אצל הרבי והמזכיר הרב חודקוב נכנס לרגע לרמוז שהזמן תם, אך הרבי המשיך לדבר וסבא כמובן נותר לשמוע. הזמן חלף והרב חודקוב דפק בדלת, והרבי אמר לסבא: 'נמשיך לדבר'. לאחר מספר דקות הרב חודקוב פותח את הדלת והרבי אמר לו - אני ממשיך לדבר איתו. לפי מה שזכור לי - היחידות הזו נמשכה שלושת רבעי שעה, בה העניק הרבי לסבא סידור תהילת ה' מהדורת כיס. הסידור נמצא אצלי ואותו אתן בקרוב במתנה לנכדי החב"דניק"...

הרב שמואל פפנהיים צוחק: "יש לי לא רק נכד חב"דניק, אלא גם בן וחתן שהפכו לחסידי חב"ד דרך 'מעייני ישראל'.

"הייתה 'יחידות' נוספת. סבא היה ממקימי 'בית פליטות', בית יתומות שהיה קשור ל'עדה החרדית'. כאשר הגיעה עליה מעדות בוכרה ואירן, סבא שאל את הרבי האם לקלוט עולות מבוכרה ואירן בתוך המוסד הוותיק שהיה בעל צביון אשכנזי מובהק, או לפתוח עבורם מוסד חדש. הרבי השיב בנחרצות כי יש לפתוח מוסד חדש, ואם אפשר שידברו בו בעברית ולא באידיש. כמו כן הורה הרבי לשמור על המנהגים וכל מה שהיה מקובל בארצות מוצאן של הנערות, וכך תשתמר גם המסורת הדתית שלהם. סבא אכן ציית לרבי ופתח מוסד 'קרית בנות' במיוחד עבור העולות מבוכרה ומאירן.

"גם אבי הרב יעקב אליעזר פפנהיים שליט"א ראש כולל שומרי החומות ומגיד שיעור בישיבת תולדות אהרן, היה אצל הרבי בתשרי תשל"ה. הוא נסע בשליחות האדמו"ר מתולדות אהרן לשהות בחודש תשרי בחצר סאטמר, אך האדמו"ר הורה לו להיות לפחות התוועדות אחת אצל הרבי מליובאוויטש! באותה הזדמנות ביצע שליחות מהאדמו"ר מתולדות אהרן והביא מכתב לרבי בו ביקש שיהיה ניתן להשיג 'שולחן ערוך הרב' בירושלים.

"בחוגי העדה החרדית פסקי 'שולחן ערוך הרב' של אדמו"ר הזקן, הם המקובלים בכל נושא, ובאותה תקופה היה קשה להשיג שו"ע הרב, בחנויות בארץ הקודש".

מקורות: אגרות קודש, שמן ששון מחבריך, בסוד שיח, נודע בשיעורים, ראיונות בעל פה ועוד.